

УДК 94(477.83):343.264«1947»]:930.2

DOI 10.69550/3041-1467.8.348620

Андрій НЕЧЕПУРЕНКО

заступник начальника інституту з навчальної та наукової роботи інституту психологічної підтримки персоналу, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, вул. Героїв Майдану, 32, м. Львів, Україна, індекс 79026 (neandrejka08@gmail.com)

ORCID: 0000-0002-9495-415X

Назар РАДЕЦЬКИЙ

аспірант кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, індекс 79026 (12051983nazar@gmail.com)

ORCID: 0009-0007-3073-3845

Andrii NECHEPURENKO

Deputy Head of the Institute for Educational and Scientific Work Institute of Psychological Support of Personal, Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy, 32 Heroyiv Maydana Street, Lviv, Ukraine, postal code 79026 (neandrejka08@gmail.com)

Nazar RADETSKYI

Postgraduate student at the Mykhailo Hrushevsky Department of Modern History of Ukraine, Ivan Franko National University of Lviv, 1 Universytetska Street, Lviv, Ukraine, postal code 79026 (12051983nazar@gmail.com)

Бібліографічний опис статті: Нечепуренко, А., Радецький, Н. (2025). Операція «Запад» на Жовківщині (1947 р.) очима українських націоналістів: нове документальне свідчення. *Axis Europae*, 8, 83–105. doi: 10.69550/3041-1467.8.348620

Bibliographic Description of the Article: Nechepurenko, A., & Radetskyi, N. (2025). Operatsiia «Zapad» na Zhovkivshchyni (1947 r.) ochyma ukrainskykh natsionalistiv: nove dokumentalne svidchennia [Operation «Zapad» in Zhovkva county (1947) through the eyes of the Ukrainian nationalists: new documentary evidence]. *Axis Europae*, 8, 83–105. doi: 10.69550/3041-1467.8.348620 [in Ukrainian].

**ОПЕРАЦІЯ «ЗАПАД» НА ЖОВКІВЩИНІ (1947 Р.)
ОЧИМА УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ:
НОВЕ ДОКУМЕНТАЛЬНЕ СВІДЧЕННЯ**

Анотація. Мета статті – опублікувати та проаналізувати підпільний документ «Звіт про вивіз українського населення в Сибір в дні 21.X.1947 р.» (1 листопада 1947 р.) як джерело до історії вивчення депортаційного аспекту

радянської репресивної політики на Жовківщині у 1947 р. **Методологія дослідження** – принципи об'єктивності, науковості, історизму, методи зовнішньої та внутрішньої критики джерел. **Наукова новизна** полягає у введенні до наукового обігу та аналізу маловідомого джерела про виселення із Жовківщини під час операції «Запад» («Звіт про вивіз українського населення в Сибір в дні 21.X.1947 р.» (1 листопада 1947 р.)). **Висновки.** Отже, «Звіт про вивіз українського населення в Сибір в дні 21.X.1947 р.» є не лише переліком депортованих родин. Це структурований комплекс інформації про локальний вимір великої репресивної кампанії, який дає змогу побачити її через досвід конкретних громад, родин та індивідів. Він є важливим джерелом для реконструкції соціальної історії повоєнного періоду, вивчення соціокультурних трансформацій та аналізу наслідків радянської політики щодо українського населення Галичини. Підпільники у документі зафіксували чіткі централізовані, систематичні та жорстокі насильницькі заходи, спрямовані проти цивільного населення, які мали на меті зруйнувати соціально-економічну основу західноукраїнського села і таким чином позбавити українських націоналістів підтримки. Зміст документу суттєво розширює наше розуміння масштабів та змісту депортації. Документ є унікальним джерелом до вивчення радянських депортаційних кампаній не тільки зі Львівщини, але й загалом Західної України. Водночас виконує не лише інформаційну функцію, але й меморіальну. Він є автентичним свідченням локального рівня про проведення операції «Захід» і реакції населення на радянську політику депортації. За своїм типом документ належить до аналітично-пропагандистських звітів підпільних структур ОУН, що поєднують фактичний опис і морально-оцінювальний наратив.

Ключові слова: депортації, репресивно-каральна система, український визвольний рух, ОУН, УПА, Жовківщина.

OPERATION «ZAPAD» IN ZHOVKVA COUNTY (1947) THROUGH THE EYES OF THE UKRAINIAN NATIONALISTS: NEW DOCUMENTARY EVIDENCE

Abstract. *The purpose of the Research* is to publish and analyze the underground document THE «Report on the deportation of the Ukrainian population to Siberia on 21.Xh. 1947» (November 1, 1947) as a source for the history of studying the deportation aspect of the Soviet repressive policy in Zhovkva county in 1947. **The methodology of the research** is based on the principles of objectivity, scientificity, historicism, using methods of external and internal criticism of sources. **The scientific novelty** consists in the introduction into the scientific circulation and analysis of a little-known source about the deportation from Zhovkva county during Operation «Zapad» («West») («Report on the deportation of the Ukrainian population to Siberia on 21.X.1947» (November 1, 1947)). **Conclusions.** Thus, the «Report on the deportation of the Ukrainian population to Siberia on 21.X.1947» is not only a list of deported families. It is a structured set of information about the local dimension of a large repressive campaign, which allows us to see it realistically through the experience of specific communities, families and individuals. It is an important source for reconstructing the social history of the post-war period, studying socio-cultural transformations and analyzing the consequences of the Soviet policy towards the Ukrainian population of Galicia. The underground workers recorded in the document clear centralized, systematic and brutal violent measures directed against the civilian population, which were aimed at destroying the socio-economic basis of the Western Ukrainian village and thus depriving the Ukrainian nationalists of support. The content of the document expands our understanding

of the scale and content of deportations significantly. The document is a unique source for studying the Soviet deportation campaigns not only from Lviv region, but also from the entire Western Ukraine. At the same time, it performs not only an informational function, but also a memorial one. It is authentic local level testimony about the conduct of Operation «Zapad» and the population's reaction to the Soviet deportation policy. By its type, it belongs to the analytical and propaganda reports of the underground structures of the OUN, combining factual description and moral and evaluative narrative.

Keywords: deportations, repressive and punitive system, Ukrainian liberation movement, OUN, UPA, Zhovkva county.

Постановка проблеми. В архівних установах України та закордону зберігається значна кількість писемних джерел, які були створені українськими націоналістами у 1940 – 1950-х роках. Кожне із них є унікальним за своїм інформаційним потенціалом. Їхнє ретельне вивчення дає змогу суттєво доповнити наявні відомості про період 1940 – 1950-х років та водночас співставити, а відтак і перевірити відомості в інших джерелах. При цьому щоденна робота в архівних фондах також сприяє суттєвому розширенню наявної інформації як про локальні, так і загальноукраїнські аспекти. Іноді вдається віднайти ретельно насичений подієвими даними документ, який розкриває у деталях функціонування українського визвольного руху у певний період на визначеній території та водночас висвітлює репресії радянської тоталітарної системи. Одним із таких документів є публікований нами документ про депортації на Жовківщині у жовтні 1947 р.

Аналіз досліджень. Діяльність радянської репресивної системи вивчали українські та закордонні вчені. Усі ці праці за ступенем розкриття проблеми умовно можемо поділити на дві групи: перша – праці узагальнюючого характеру, друга – праці присвячені окремим аспектам радянських репресій. До першої групи відносимо праці В. Барана та В. Даниленка (Баран, Даниленко, 1999), В. Даниленка (Даниленко, 2010), І. Біласа (Білас, 1994а, 1994б), Д. Веденеєва і Г. Биструхіна (Веденеєв, Биструхін, 2007), Анатолія Кентія (Кентій, 1999), Юрія Киричука (Киричук, 2003), Володимира Нікольського (Нікольський, 2003), Івана Патриляка (Патриляк, 2012), Анатолія Русначенка (Русначенко, 2002). Відповідно до другої групи – Тамари Вронської (Вронська, 2009), Лілії Гриник, Тараса Батюка (Гриник, Батюк, 2024), Андрія Когута (Когут, 2019; Когут, 2020), Миколи Поліковського (Поліковський, 1993), Михайла Сеньківа (Сеньків, 2000) Мирослава Горбала (Горбаль, 2003), Василя Ільницького (Ільницький, В. (2009; Ільницький, 2011; Ільницький, 2015а; Ільницький, 2015b; Ільницький, 2016; Ільницький, 2017а; Ільницький, 2017b; Ільницький, 2017с; Ільницький, 2018; Ільницький, 2019; Ільницький, 2021; Ільницький, Галів, 2009; Ільницький, Кантор, 2020; Ільницький, Михаць, 2020; Ільницький, Старка, 2022а; Ільницький, Старка, 2022b; Ilnytskyi, 2018; Ilnytskyi, & Kantor, 2018)), Степана Макаручука (Макаручук, 2002), Ігора Марчука (Марчук, 2009), Ірини Мусієнко (Мусієнко, 2000; Мусієнко, 2005), Кіма Науменка (Науменко, 2009), Миколи Поліковського (Поліковський, 1997), Руслани Попп (Попп, 2002; Попп, 2006), Василя Футали, Любомира Мисіва (Футала, Мисів, 2002) та ін.

Мета статті – опублікувати та проаналізувати підпільний документ «Звіт про вивіз українського населення в Сибір в дні 21.X.1947 р.» (1 листопада 1947 р.) як джерело до історії вивчення депортаційного аспекту радянської репресивної політики на Жовківщині у 1947 р.

Виклад основного матеріалу. У фондах Галузевого державного архіву Служби безпеки України вдалося віднайти унікальний документ («Звіт про вивіз українського населення в Сибір в дні 21.X.1947 р.»), який розкриває хід, особливості та масштаби депортаційної кампанії, яка отримала назву «операція Запад» (21–26 жовтня 1947 р.), очима українського націоналістичного підпілля.

Операція організовувалася МДБ СРСР (наказ № 00430 від 10 вересня 1947 р.) та передбачала примусову депортацію учасників українського визвольного руху, членів їхніх сімей та пособників до віддалених районів СРСР. Територіально операція охопила усі західноукраїнські області та стала однією із найбільших військово-політичних акцій зачистки регіону. Врезультаті за декілька дні (21–26 жовтня) зі такої великої території репресивні органи депортували 26 332 сім'ї або 77 791 особу (з них у Львівській області – 5 223 (15 920) (Білас, 1994а, с. 284). Наголосимо, що в областях, де були значні повстанські сили масштаб депортацій масштаб збільшувався.

Оунівські осередки по усій Західній Україні ретельно відстежували хід депортацій, документували усі свідчення, розглядаючи це як важливий доказ радянського геноциду.

Важливо наголосити, що «операція Запад» стала однією із найважливіших складових радянізації на території Західної України загалом та Львівщині зокрема. Вона мала чітку антинаціоналістичну спрямованість та головну мету – підірвати соціальну базу ОУН і УПА (через безпосереднє виселення родин і симпатиків руху та залякування для інших). До операції залучили усі місцеві адміністративні, партійні та силові органи, війська МВС, активістів тощо.

Документ міститься на дев'яти аркушах, зберігається у фонді 13, справа 376, том 72, аркуші 313 – 321. Він має точну дату створення – 1 листопада 1947 р. Тобто його створили одразу після проведення операції «Запад». Його автором є підпільник на псевдо «Осип». Саме він очевидно зібрав та систематизував отриману звітну документацію про хід та наслідки спеціальної депортаційної операції.

За видом публікований документ є внутрішнім звітним документом українського підпілля про операцію 21 жовтня 1947 р., яку провели радянські каральні структури. Зміст документу дає змогу реконструювати регіональний вимір «операції Запад», спрямованої на виселення родин учасників українського визвольного руху, їхніх пособників. Важливо наголосити, що документ містить значний масив персональної інформації, яка є цінним джерелом для мікроісторичного аналізу радянської репресивної політики у межах конкретної локальної територіальної одиниці.

Описана в документі підготовча фаза депортацій підтверджує характерну для репресивної системи тактику: попереднє введення додаткових гарнізонів, посилення агентурної роботи, мобілізація транспортних ресурсів і блокування сіл. Зазначені дії цілком відповідають відомому алгоритму радянських спецоперацій, спрямованих на «зачистку» території та унеможливлення координації населення з підпіллям. Особливої уваги заслуговує згадка про мобілізацію всіх вантажівок району разом з водіями та прибуття спецзагонів міліції, укомплектованих росіянами. Це свідчить про централізований і контрольований зовні характер операції, що не покладалася виключно на місцеві ресурси МДБ.

Структура документа і спосіб подання інформації – список родин за населеними пунктами – дають змогу оцінити масштабність депортацій на рівні кількох десятків сіл. Найчисельніші групи виселених походили з населених пунктів Замочок, Оплітна, Кунин, Добросин, Мокротин, Мацошин. Географічна концентрація розглянутих

поселень відображає, по-перше, високу активність українського збройного підпілля на цих теренах, по-друге, стійкі традиції локального спротиву, по-третє, наявність розгалужених родинних зв'язків, які забезпечували підтримку повстанців. Для радянських служб саме родинний характер допомоги підпіллю розглядався як критичний чинник існування збройного руху.

Важливо, що документ фіксує не лише фактологічні дані про вивезені родини, а й інформацію про тих, хто встиг сховатися або втекти. Частка «відсутніх за місцем проживання» добре ілюструє поширену серед населення обізнаність щодо можливих репресій та наявність мереж взаємної підтримки, які давали змогу уникнути затримання.

Окремий блок інформації стосується насильницьких практик радянських каральних органів. Опис епізодів, коли людей забирали «босих», без харчів чи без можливості вдягтися, вказує на демонстративну жорсткість дій емігрантів, метою якої було психологічне залякування населення. Згадка про поранення підлітка, який намагався втекти, хоча й стисла, але відображає реальність застосування зброї без попередження, що було звичайним явищем для дій радянських окупантів.

Документ надає важливе свідчення про соціальну реакцію місцевого населення під час стоянки ешелонів у Жовкві. Спостереження про поділ на умовні «два табори» – співчутливу більшість українців і ворожо налаштованих радянських прибульців та лояльних до них місцевих – має характер не лише констатації, а й політичного оцінювання з боку автора. Водночас це є проявом емоцій автора документа. Така інформація також дає основу для реконструкції атмосфери в місті та ступеня соціальної напруги. Особливо важливою є згадка про те, що навіть серед силовиків траплялися «співчуваючі», які непомітно дозволяли передавання харчів. Подібні деталі демонструють неоднорідність радянського карального апарату і наявність латентних форм опору або солідарності.

На основі другої частини документа, де описано умови транспортування та перші повідомлення від депортованих, можна встановити характер виселення як формально трудової мобілізації, але, фактично, – як каральної практики. Інформація про прибуття в Кемеровську область та Новосибірськ збігається з відомими напрямками депортацій під час операції «Запад». Опис реалій життя в землянках (нестача їжі та холод) є типовим для перших місяців адаптації депортованих у сибірських поселеннях спецпереселенців. Характерний приклад листа 18-річного депортованого відображає настрій молоді, яка одночасно демонструвала волонтаризм і намір повернутися, що важливо для вивчення психології сприйняття репресій серед цієї вікової групи.

Особливу цінність становлять згадки про смертність під час транспортування, які, попри фрагментарність, дають змогу оцінити реальні ризики депортацій, зумовлені і загальними умовами перевезення, і станом здоров'я виселених, серед яких переважали літні люди, жінки та діти. Поширення епідемічних хвороб, зокрема тифу, також фіксується у документі (напр., випадок родини із с. Кунин). Це ще раз підкреслює системний характер гуманітарної кризи, створеної операцією.

Останні абзаци документа мають виразний ідеологічний характер і поєднують звітність з мобілізаційною риторикою. Їхня тональність відповідає стилістиці українського підпілля, спрямованій на підтримання опору та моральної витривалості населення. З наукового погляду ці фрагменти є показовими для вивчення механізмів формування колективної пам'яті про репресії, оскільки в них закладений наратив протиставлення «свого» та «чужого», апеляція до відплати та заклик до продовження боротьби.

Загалом документ дає змогу глибше розкрити: 1) репресивну політику СРСР у Західній Україні в 1947 р., включно з конкретними механізмами реалізації депортацій; 2) структури місцевих громад, які стали об'єктом виселення, що може бути підставою для демографічного та соціального аналізу; 3) взаємини населення і підпілля, включно з роллю родини як ресурсу спротиву; 4) поведінкові стратегії радянських силовиків, серед яких виявляються як жорсткі, так і вибірково лояльні практики; 5) формування дискурсу пам'яті в середовищі підпілля, де документальні факти переплітаються з емоційно забарвленими оцінками.

Висновки. Таким чином, «Звіт про вивіз українського населення в Сибір в дні 21.X.1947 р.» є не лише переліком депортованих родин. Це структурований комплекс інформації про локальний вимір великої репресивної кампанії, який дає змогу побачити її через досвід конкретних громад, родин та індивідів. Він є важливим джерелом для реконструкції соціальної історії повоєнного періоду, вивчення соціокультурних трансформацій та аналізу наслідків радянської політики щодо українського населення Галичини. Підпільники у документі зафіксували чіткі централізовані, систематичні та жорстокі насильницькі заходи спрямовані проти цивільного населення, які мали на меті зруйнувати соціально-економічну основу західноукраїнського села і таким чином позбавити підтримки українських націоналістів. Зміст документу суттєво розширює наше розуміння масштабів та змісту депортацій.

Документ «Звіт про вивіз українського населення в Сибір в дні 21.X.1947 р.» можна розглядати не лише як історичне джерело, але й як елемент формування дискурсу травматичної пам'яті, який згодом став важливою складовою національного наративу про репресії радянського режиму (зберігається у фонді 13, справа 376, том 72, аркуші 313 – 321). Документ є унікальним джерелом до вивчення радянських депортаційних кампаній не тільки із Львівщини, але й цілої Західної України. Водночас він виконує не лишень інформаційну функцію, але й меморіальну. Він є автентичним свідченням локального рівня про проведення операції «Захід» і реакції населення на радянську політику депортацій. За своїм типом він належить до аналітично-пропагандистських звітів підпільних структур ОУН, що поєднують фактичний опис і морально-оцінювальний наратив.

Документ 1

Звіт

Про вивіз українського населення в Сибір в дні 21.X.1947 р.

В дні 21 жовтня 1947 р. в цілому терені большевики перевели масовий вивіз українського населення в Сибір.

Тим разом вивозові підлягали головно ці родини, яких члени впали у визвольно-революційній боротьбі з московським окупантом, які ще боряться і які засуджені на каторгу.

Ще два тижні перед вивозом, в цілому терені заквартирували гарнізони, які переводили масові засідки, наскоки і т.п.

Три дні перед вивозом, ворог змобілізував всі авто-машини які тільки находилися в районі wraz з шоферами а крім цього, приїхали машинами спеціальні відділи міліції, зорганізовані з москалів. В Жовкві вивіз розпочався в ніч з 20 на 21. X. а по селах, гарнізони, міліція і вся тічня МВД-МГБ, і всякі партійці, і большевицькі висулужники,

обсадили господарки намічених громадян до вивозу, та ждали ранку. Заледви почало зоріти приступили до забирання людей.

В різних місцях, різно поступали. Декому дозволяли забрати відповідне убрання, чи харчі. Та в більшості випадків не дали змоги навіть вбратися, а то й босо забирали, нераз без кусника хліба. Досить часто і не було його в хаті взагалі.

З Жовкви вивезено слідуєчих громадян:

1. Завадка Іван –	– 2 особи –	скривається – 2 особи
2. Голінка Лев –	– 3 особи –	* – 3
3. Сало Константин	– 5	
4. Бандура Василь	– 5	
5. Сікорська Ольга	– 1	
6. Хавунка Михайло	– 2	
7. Слука Дмитро	– 3	
8. Степеницька Катерина	– 1	
9. Чик Іван	– 5	
10. Фуртак Стефа	– 4	
11. Гушак Марія	– 3	
12. Кіт Петро	– 5	
13. Головнич Юлія	– 3	

У Головнич на той час скривалася Токар Ліна за якою пошукувало МГБ, тут попала большевикам у руки, коли всадили її в машину плюнула большевикам в очі, зареготалась та моментально важила трутину, – відвезено її до шпиталю і тут її врятовано. Зараз знаходиться в тюрмі у Львові.

Намічені до вивозу а скриваються:

1. Сидон Марія	
2. Панчишин Михайло	– 3 особи
3. Матвісів Стефа	– 4

Вивезені у Волі Висоцькій:

1. Павдунь Михайло	– 7 осіб
2. Романович Анна	– 5
3. Звір Параня	– 3
4. Павліна Юлія	– 2
5. Звір Семен	– 4
6. * Михайло	– 4
7. Кріп Микола	– 2
8. Кальчинський Василь	– 1
9. Волох Іван	– 2

Скриваються: родина Куликівця Семена – 5 осіб.

Караби Ксені – 2 особи.

Вивезені в с. Замочок:

1. Нагорняк Катерина	– 3 особи
2. Кріп Анастасія	– 5
3. Клуб Мотрона	– 6
4. * Михайло	– 4
5. Креховець Микола	– 3

6.	Гадьо Анна	– 3
7.	Дзюб Михайло	– 5
8.	Масюк Параня	– 3
9.	Пугач Катерина	– 2 особи
10.	Клуб Анна	– 2
11.	Швець Катерина	– 2
12.	Гадада Павло	– 5
13.	Блащук Григорій	– 2
14.	Касіян Марія	– 3
15.	Гадьо Анна	– 3
16.	Пушинева Анна	– 5
17.	Клуб Катерина	– 4
18.	Гадьо Марія	– 1
19.	Бучман Петро	– 3
20.	Когут Марія	– 3

З с. В'язова вивезли:

1.	Кантор Григорій	– 6 осіб
2.	Ламага Єва	– 1
3.	Оришин Йосиф	– 4
4.	Валько Іван	– 2
5.	Скапрівська Марія	– 4
6.	Никила Іван	– 3

З Оплітної вивезли:

1.	Пушинський Іван	– 5 осіб
2.	Купецький Степан	– 2
3.	Гавриляк Параня	– 3
4.	Сікорська Марія	– 5
5.	Сирватка Ярослав	– 4
6.	Попель Параня	– 1
7.	Гавриляк Марія	– 6
8.	Марушка Анна	– 1
9.	Купецький Андрій	– 2
10.	Панас Марія	– 3
11.	Гупало	– 5
12.	гук Анна	– 3
13.	Стечик Андрій	– 1
14.	Милян Зофія	– 3
15.	Пушинська Ольга	– 2

Під час вивозу селянки Марушки Анни її син 14 літній почав втікати большевики відкрили вогонь і важко поранили його, вложили на фіру і в такому стані кинули до вагону. Дальша доля Марушки Григорія невідома.

В с. Сопошин вивезли 3 родини.

В с. Кунин вивезли:

1. Баран Юрко літ 60 – 4 члени родини втекли
2. Ковтика Юрко літ 60
Анна – 50
Іван – 23
Петро – 50
Марія – 26
3. Качмайда Григорій літ 60
Олена – 60
Олекса – 30 – 3 члени родини втекло
4. Деркач Павло – 60
Агафія – 50
Анастасія – 17
Олена – 16
5. Химиця Тимко – 50
Варвара – 48
Анна – 48
Василь – 10
Мирон – 8 – 2-ох членів родини втекло
6. Романів Агафія літ 40
Пелагія – 55
Гаврись – 15
7. Деркач Пелагія – 60 – 2 члени родини втекло
8. Босак Марія – 40 і ще 4 члени родини – разом 5 осіб
9. Грен Марія – 35 і двоє дітей
10. Тенета Олекса – 50
Анастасія – 24 – 2 члени родини втекло
11. Смоляк Ева – 40 і 5 дітей а 2-є втекло
12. Цитуля Параня – 40 і 2-є дітей
13. Реган Ілько – 50
Олена – 48
Петро 20 та 3-є дітей
14. Липницький Олекса – 50
Олена – 48
Люба – 13
Зофія – 12
Марія – 5 а 15 літній хлопець втік
15. Кудик Анастасія – 30
Марія – 8
Пилип – 8
16. Жовтовська Ева літ 38
Кузько Кузьма – 8
Жовтовська Феська – 70
Ярослав – 13
Зофія – 8 а 2-є дітей понище 8 літ втекли
17. Загайло Марія – 40
Михайло – 17
Іван – 5 а 4 літня дівчинка втекла

18. Саламаха Марія – 50

Михайло – 40

Анна – 24

19. Павлечко Петро – 50

Анастаз[...] – 40

Яцун – 70 літня бабця та 3-є дітей, одна літ 2, друга 4.

12 літній хлопець втік.

/цілу родину відставле до шпиталю в Жовкві бо були хвори на тиф/.

20. Борис Василь літ 45

Феська – 50

Василь – 17

В с. Добросин вивезено:

1. Клуб Семен літ 60 – два члени родини втекли

2. Марушка Яким – 65

жінка Марушки

3. Гадьо Микола – 68 і жінка з двома дітьми

4. Жук Агафія – 25

Микола – 17

Жук (батько) – 62

(мама) – 60

(донька) – 10 (Жук Методора теж мала бути вивезена та якраз в той день померла).

5. Бабух Димко – 60 а решта членів родини втекла

6. Цюпка Іван – 50

Анна – 48 а 4 члени родини втекло

7. Гель Микита – 60

(жінка) – 50

Анастасія – 22

Текля – 18

(дитина) – 8

8. Кулявець Ірена – 60

Марія – 35

Микола – 28 і 3 дітей а 2 хлопці 19 і 8 літній втекли

З с. Пиля вивезено:

1. Сорока Петро літ 68

Василь – 21 а 3 члени родини втекло

2. Перепелиця Андрій – 22

(мама) – 50 а 2 члени родини втекло

3. Щирба Микола – 55

Анастасія – 50

Іван – 22

4. Клуб Іван – 60

(жінка) – 55 а хлопець літ 11 втік

5. Мачіха Стефан – 72

Анна – 28 а 3 члени родини втікло

З с. Сквар'ява Нова вивезено:

1. Бакуш Анн[а] літ 60
Завада Анна – 15 (вихованка)
2. Завада Ілько – 61
Марія – 58
Настя – 18
Микола – 10
3. Бакун Петро – 59
Марія – 55 а два члени родини втекло
4. Микитин Ева – 51
Анна – 23
Тимофей – 19
Василь – 16
Настя – 13
Володимир – 10
Параскевія – 9
Сиверко – 7
5. Мазурик Семен – 45 (прис. Липки)
Ева – 50
Розумійко Настя – 19
Мазурик Стефця – 16
Василь – 13

З с. Глинська вивезено:

1. Микитин Осип літ 60
Пазя – 50
Анна – 23
Зося – 20
Катерина – 15 а два члени родини втекли
2. Кравич Настя – 40
Ірка – 10
Надя – 8
Ігор – 2
3. Вороцянка Марія – 70
Катерина – 45
Марія – 17
Настя – 11 а одна дівчина втекла
4. Щур Зофія – 50
Василь – 24
Михайло – 10 а 3 доньки втекло

З с. Крехова вивезено:

1. Грень Ілько літ 45
Агафія – 40
Роман – 14
2. Матернак Олена – 45
Роман – 7 а чоловік втік
3. Сало Осип – 20

Роман – 18

Юліян – 16 (батько тих синів вивезений ще в 46 р.)

4. Юрочко Параскевія – 24 а решта родини втекла

5. Романів Анна – 40

(син) – 10

6. Дедик Олена літ 40 а син втік

7. Зозуля Василь – 60

Анна – 55

8. Кривошанський М. – 60

Зофія – 55 а дочка втекла

9. Шарамайло Іван –

(жінка і дочка)

10. Каструба Іван літ 60

(жінка) – 55

Федь – 25

11. Войтак Микола – 55 (прис. Руда)

Агафія – 50

Микола – 23

Олена – 17

Івась – 10

Маруся – 8

Михайло – 6

12. Химчак Микола – 35

(жінка) – 32

(донька) – 5

13. Химчак Михайло – 65

(жінка) – 64 а решта члени родини втекли

14. Кустянич Василь – 33 (Хами)

Анна – 30

(доня) – 2

З с. Фійни вивезено:

1. Пуцинська Агафія літ 50

Анна – 35 а решта родини втекла

2. Гончар Юрко – 35

Родини які мали бути вивезені а втекли в с. Сквар'ява Нова: Кінь Катерина, Вільган Михайло, Михайлюк Анна, Грень Михайло. В с. Крехів Бик Лука, Юрочко Стефан, Цитуля Михайло, Вугляр Танька.

В с. Полянах вивезено:

1. Родик Марія літ 50

Дмитро – 18

Стефан – 20

2. Родик Василь – 70

Ева – 60

Анна – 30

3. Ферко Стефан – 35

Марія – 30

4. Кунтий Василь – 60

Пелагія – 55

Дмитро – 18

Іванка – 12

5. Дружбляк Катерина – 55

Агафія – 20

6. Чорній Ілія – 35

Катерина – 30

Володимир – 7

Стефан – 8

Василь – 5

Ярослав – 4 і одна дитина при грудях

7. Чорній Василь – 50

Марія – 45

Анна – 23

Катерина – 13

3 с. Мокротина вивезено:

1. Грех Микола літ 75, під час транспорту помер

2. Пелех Михайло – 69

Агафія – 68

3. Пахолок Катерина – 65

4. Скіра Катерина – 58

Анна – 16

Пелагія – 16

5. Шелевій Іван – 65

Ярослав – 12

6. Цісь Іван – 56

7. Сенявський Григорій – 69

-а Анна – 69

-а Анна – 36

Евген – 4

8. Босак Іван – 57

Анастасія – 69

Василь – 23

9. Нюнько Дем'ян – 68

10. Босак Теодор – 69

Марія – 62

11. Лащівська Марія – 30

Богдан – 5

Марія – 4

Жезло Теодозій – 25

12. Дідик Іван – 66

Марія – 63

Ананстасія – 20

13. Яськів Василь – 66

Параня – 54

Іван – 12

14. Свинчак Василь – 66

Марія – 60

Ольга – 23

Іван – 16

15. Мартин Петро – 48

16. Щурко Анастасія – 38

17. Катерина – 26 (і чоловік Катерини – [східняк])

3 с. Копанки вивезено:

1. Хлебишин Пелагія літ 54 а чоловік втік

2. Гнат Параня – 59

Евгенія – 16

3. Подорак Ева – 65

Пелагія – 26

Анна – 14

3 с. Журі вивезено:

1. Левус Марія літ 48

Анна – 20

2. Скіра Дмитро – 53 (тиждень тому вернув з Сибіру)

Анастасія – 50

Михайло – 27

Люся –

Ірка –

3 Тернова вивезено:

1. П'ядик Іван літ 70

Марія – 55

Григорій – 12

2. Скіра Іван

Марія – 45

Михайло – 4 а 2 члени родини втекли

3. Мороз Ілія – 69

Михайло – 37

Анастасія – 27

Олеся – 4

Даня – 2

Семен – 1 місяць (мама втекла)

4. Завадка Анастасія – 65

(дочка) – 32

5. Татомир Дарія – 29

Борис – 3 (дитина 5 літ втекла)

6. Вега Степан – 47

Ева – 40

Василь – 18

Пазя – 19

Любов – 7 а троє дітей втекло 2 хлопці а 1 дівчинка

7. Пужак Ксеня – 47

Михайло – 15 і троє дрібних дітей, 2 дівчини втекло

3 с. Мацошина вивезено:

1. Павник Ева літ 23

Богданія – 4

Мирослава – 3

2. Павник Василь – 65

Доміцеля – 63

3. Гриник Панько – 65

Параня – 60

4. Дольна Анна – 24 / дитина втекла а чоловік в Сибірі /

5. Павник Теодор – 66

Марія – 59

Оксана – 3

6. Дзюб Марія – 48

Любов – 13

Осип – 18

Іван – 26

7. Верхола Юлія – 37

(дочка) – 13

8. Пастернак Микола – 47

Ева – 43

Марійка – 13

Ілія – 10

9. Гриник Марія – 26

З району Брюховичі вивезено 50 родин по іменний список буде долучений.

У всіх вивезених ограблено майно, живий і мертвий інвентар, збіжжа, бараболі, всякого рода ярину, пашу, а дуже часто і одяги. Всіх відвезено до залізничної станції в Жовкві. Сюди рівно ж привезено родини з Магерівщини і Мостецьчини. В часі постою в Жовкві дехто з сусідів чи дальшої родини старання дещо передати з харчів чи одягу, та звичайно большевики не допустили нікого близько вагонів, та і між ними (большевиками) находились люди які співчували вивожуваним дуже часто вдавали що не бачать а тим самим давали змогу передати дещо чи навіть поговорити. В день той на вулицях Жовкві зібралось досить багато людей і там вони наче б поділились на два табори. Перший це люди в грудях яких б'є гаряче українське серце, це ті які цілим своїм «я» ненавидять все що московське. Многі із них з затисненими устами з гарячковим блиском в очах запряглися собі в дусі пімсту ворогові за знущання, за тюрми, за Сибір. Братів своїх вивожуваних прощали деколи тільки поглядом, скиненням руки чи голови. Інші [безогляду] на присутність ворога кричали їм в слід – «держітся, Ви скоро вернете назад».

Другий табір вороже настроєний до вивожуваних і тут можна почути «харашо наші сделалі – не будет бандьоров харашо будет жить». Це москалі, їхні вислужники і п'ятолизи. О, вони добре знають, що вони тут зайдами, злодіями і бандитами які

прийшли на українську землю, та ... не певні свого завтра, бояться народного гніву, вони знають який він страшний. Думують що вивозом найсвідомішого українського елементу забезпечать собі на нашій землі злочинне вигідне життя. – Та ні кате! Знай! Що доки на українській землі б'ється українське серце, доки навіть малі діти є свідками вашої злочинної роботи спокою вам не буде. Затямте, що день розплати близький, а пімста страшна буде.

В третьому дні вагони рушили до Львова а звідти на схід. По дорозі ворог натрапив на деякі перешкоди, вже за Збручем висаджені мости, в зв'язку з тим довші постой з яких дехто з вивожуваних скористав. Не багато та все таки одиниці втекли. З деякими з них вже стрічались наші підпільники. Дехто вже написав. майже всі знаходяться Кимеровській області, а дехто тільки попав в Новосибірськ.

Про велич і незламність духа свідчить хоч би такий лист написаний 18 літнім юнаком з Кимеровської області: «Ми на місці, мешкаємо в землянках які самі собі викопали. Їсти трохи хочеться, але я тоді свищу, з мене зробити хочуть коваля та я волю нічого не робити. Декого загнали в радгосп який щойно організують. Тут майже всі з нашої місцевості. Найбільш дошкулює нам зимно, та все буде в порядку, довго не думаємо тут бути. Я напр. скоро весною верну до хати, а Ти брате уважай, доглядай моїх голубів».

Дехто не доїхав на місце помер в дорозі, як напр. Хавунка Михайло з Жовкви, батько підпільника св. пам. Чорного, про інших ближче в слідуючому звіті.

Слава Україні! Героям Слава!

Постій І.ХІ.1947 р.
Осип.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

*Архів Управління Служби безпеки України (далі – **Архів УСБУ ЛО**).*

Баран, В., Даниленко, В. (1999). *Україна в умовах системної кризи (1946 – 1980 рр.)* (Т. 13). Київ: Альтернативи.

Білас, І. (1994а). *Репресивно-каральна система в Україні 1917 – 1953: суспільно-політичний та історико-правовий аналіз* (Книга перша). Київ: Либідь: Військо України.

Білас, І. (1994б). *Репресивно-каральна система в Україні 1917 – 1953: суспільно-політичний та історико-правовий аналіз* (Книга друга). Київ: Либідь: Військо України.

Веденєєв, Д. В., Биструхін, Г. С. (2007). *Двобій без компромісів. Про-тиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945 – 1980-ті роки*. Київ: К.І.С.

Вронська, Т. (2009). *Заручники тоталітарного режиму: репресії проти родин «ворогів народу» в Україні (1917 – 1953 рр.)*. Київ: Інститут історії України.

*Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі – **ГДА СБУ**).*

Горбаль М. (2003). *Довідник-пошуковець. Ресстр осіб, пов'язаних з визвольною боротьбою на теренах Дрогобиччини. 1939 – 1950 (за архівними документами)*. Торонто; Львів: Видавництво «Літопис УПА». Т. 6. 1312 с.

Гриник, Л., Батюк, Т. (2024). Реалізація операції «Запад» на Дрогобиччині: документальне свідчення. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 74, 1, 19–38.

*Державний архів Львівської області (далі – **ДАЛО**).*

Даниленко, В. (2010). *Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.)* (Кн. 2 (3)). Київ: Інститут історії України НАН України.

Ільницький, В. (2009). *Дрогобицька округа ОУН: структура і керівний склад (1945 – 1952 рр.)*. Дрогобич: Вимір.

Ільницький, В. (2011). Створення та діяльність у західних областях УРСР радянських парамілітарних формувань (1944 – 1954 рр.). *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*, 2 (37), 47–82.

Ільницький, В. (2015а). Радянські карально-репресивні органи: особливості формування в Карпатському краї. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 13, 21–45.

Ільницький, В. (2015b). Форми та засоби ідеологічної роботи радянської адміністрації спрямовані проти підпілля у Карпатському краї ОУН у другій половині 1940-х рр. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Історичні науки*, 24, 101–107.

Ільницький, В. (2016). *Карпатський край ОУН в українському визвольному русі (1945 – 1954)*. Дрогобич: Посвіт.

Ільницький, В. (2017а). Використання агентурно-бойових груп у карпатському краї ОУН (1945 – 1954). *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 30, 209–228.

Ільницький, В. (2017b). Протиповстанська боротьба у Карпатському краї ОУН (1945 – 1954): чекістсько-військові операції як засіб придушення українського визвольного руху. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*, 49, 46–52.

Ільницький, В. (2017с). Діяльність молодіжних націоналістичних організацій у Дрогобичі (1945–1952). *Дрогобицький краєзнавчий збірник, спецвипуск III*, 300–311.

Ільницький, В. (2018). Використання радянськими силовими органами внутрішньої агентури у боротьбі із українським визвольним рухом на Чернівецьчині (1945 – 1946). *Східноєвропейський історичний вісник, Спеціальний випуск 3*, 326–337.

Ільницький, В. (2019). Організація боротьби репресивно-каральних органів протиукраїнсько-го визвольного руху: невідомі інструктивні документи (1945 р.). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 1/43, 167–183.

Ільницький, В. (2021). Кадровий склад управлінь НКДБ–МДБ Дрогобицької, Закарпатської, Станіславської, Чернівецької областей УРСР (за штатними розстановками кадрів 1944, 1947, 1950 рр.). *Літопис Волині*, 25, 29–38.

Ільницький, В., Галів, М. (2009). Створення та діяльність винищувальних батальйонів в Дрогобицькій області (1944–1948 рр.). *Український визвольний рух*, 13, 195–230.

Ільницький, В., Кантор, Н. (2020). *Застосування компрометаційних методів боротьби радянської адміністрації проти учасників ОУН та УПА: невідоме архівне свідчення. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том VIII: діалог у розвитку науки та освіти. Конін – Ужгород – Київ – Херсон: Посвіт. С. 28–32.*

Ільницький, В., Михаць, Р. (2020). Невідомий документ про порушення соціалістичної законності при утвердженні радянської адміністрації на західноукраїнських землях. *Проблеми гуманітарних наук. Серія Історія*, 3/45, 186–203.

Ільницький, В., Старка, В. (2022a). «Колгоспне рабство»: впровадження радянської моделі сільськогосподарського виробництва у західних землях України (1944 – 1953 рр.). *Проблеми гуманітарних наук. Серія Історія*, 10/52, 129–144.

Ільницький, В., Старка, В. (2022b). Повсякдення терору: репресивно-депортаційні заходи радянської влади на території Східної Галичини у 1944 – 1953 рр. *Радянські репресії у західних областях України (1939 – 1953): історія, особистості, пам'ять: колективна монографія*, (с. 149–166). Riga, Latvia : «Baltija Publishing».

Кентій, А. (1999). *Нарис боротьби ОУН-УПА в Україні (1946 – 1956 рр.)*. Київ: Інститут історії України НАН України.

Киричук, Ю. (2003). *Український національний рух 40–50-х років ХХ століття: ідеологія та практика*. Львів: Добра справа.

Когут, А. (2019). Депортаційна операція «Захід» у жовтні 1947 року (за документами Галузевого державного архіву Служби безпеки України). *Архіви України*, 4, 118–128.

Когут, А. (2020). Матеріали перлюстрації кореспонденції за 1946 – 1949 роки як джерело для дослідження операції «Захід» (1947). *Архіви України*, 1, 155–172.

Коляструк, О. А. (2012). Повсякденне життя українського суспільства у перші повоєнні роки. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія «Історія»*, 20, 131–136.

Макаруч, С. (2002). Радянські методи боротьби з ОУН і УПА (за матеріалами 1944 – 1945 рр. з Дрогобицької та Львівської областей). *Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск*, 65–91.

Марчук, І. (2009). Ліквідація радянськими карально-репресивними органами Карпатського крайового проводу ОУН (1945–1954). *Український націоналізм: історія та ідеї*, 1, 50–60.

Мусієнко, І. В. (2005). *Політичні репресії комуністичного режиму на Північній Буковині й Хотинщині в 40 – 50-х рр. ХХ ст.*: автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.01. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці. 20 с.

Мусієнко, І. (2000). Політичні репресії на Південній Буковині та Хотинщині у 1940 – 1941 рр. *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*, 2/4, 472–484.

Науменко, К. (2009). Карально-репресивна система СРСР як головний інструмент радянзації Львівщини (1944–1953). *Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область*, (кн. 1, с. 596–609). Львів: Астролябія.

Нікольський, В. М. (2003). *Репресивна діяльність органів державної безпеки СРСР в Україні (кінець 1920-х – 1950-ті рр.)*. Історико-статистичне дослідження. Автореф. дис. доктор. іст. наук: 07.00.01. Донецький національний університет. Донецьк. 38 с.

Патриляк, І. (2012). *«Встань і борись! Слухай і вір...»: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939 – 1960 рр.)*. Львів: Часопис.

Поліковський, М. (1993). Міліція в механізмі репресій проти національно-визвольного руху у повоєнний час. *Військо України*, 5, 120–125.

Поліковський, М. (1997). Радянська міліція в боротьбі з українським підпіллям на Дрогобищині (1944 – 1950 рр.) (мовою документів). *Студії політологічного центру «Генеза»*, 1, 76–80.

Попп, Р. (2002). Ідеологічний тиск і репресії щодо інтелігенції Львова (1944 – 1953 рр.). *Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск*, 462–473.

Попп, Р. (2006). Місто Дрогобич у перші повоєнні роки. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, X, 458–464.

Русначенко, А. (2002). *Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940–50-х роках*. Київ: Університетське видавництво «Пульсари».

Сеньків, М. (2000). Західноукраїнське село: насильницька колективізація 1940-х років. *Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 7, 488–496.

Футала, В., Мисів, Л. (2002). Боротьба радянської влади з національно-визвольним рухом на території Дрогобицької області у 1945 – 1946 рр. *Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск*, 170–181.

Іlnytskyi, V. (2018). Spotting and liquidation of Ukrainian, Polish and Jewish organizations in Drohobych by soviet repressive units (1940). *Східноєвропейський історичний вісник*, 7, 120–150.

Іlnytskyi, V., Kantor, N. (2018). Reprisals of the Soviet administration against families of insurgents in Karpatskyi kraj of the OUN (1945 – 1954). *Східноєвропейський історичний вісник*, 7, 173–180.

REFERENCES

Arkhiv Upravlinnia Sluzhby bezpeky Ukrainy [Archive of the Security Service of Ukraine – SSU Archive].

Baran, V., & Danylenko, V. (1999). *Ukraina v umovakh systemnoi kryzy (1946 – 1980 rr.)* [Ukraine in the conditions of systemic crisis (1946 – 1980)]. Kyiv: Alternatyvy. [in Ukrainian].

Bilas, I. (1994a). *Represyвно-karalna systema v Ukraini 1917 – 1953: suspilno-politychnyi ta istoryko-pravovyi analiz* [Repressive and punitive system in Ukraine 1917 – 1953: socio-political and historical-legal analysis] (Knyha persha). Kyiv: Lybid: Viisko Ukrainy. [in Ukrainian].

Bilas, I. (1994b). *Represyвно-karalna systema v Ukraini 1917 – 1953: suspilno-politychnyi ta istoryko-pravovyi analiz* [Repressive and punitive system in Ukraine 1917 – 1953: socio-political and historical-legal analysis] (Knyha druha). Kyiv: Lybid: Viisko Ukrainy. [in Ukrainian].

Viedienieiev, D. V., & Bystrukhin, H. S. (2007). *Dvobii bez kompromisiv. Protyborstvo spetspidrozdiliv OUN ta radianskykh syl spetsoperatsii. 1945 – 1980-ti roky* [Duel without compromise. Counter-combat of the OUN special forces and Soviet special operations forces. 1945 – 1980s]. Kyiv: K.I.S. [in Ukrainian].

Vronska, T. (2009). *Zaruchnyky totalitarnoho rezhymu : represii proty rodyn «vorohiv narodu» v Ukraini (1917 – 1953 pp.)* [Hostages of the totalitarian regime: repressions against the families of «enemies of the people» in Ukraine (1917 – 1953 pp.)]. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy. 486 s. [in Ukrainian].

Haluzeyvi derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy [Branch State Archive of the Security Service of Ukraine – BSA SSU].

Horbal, M. (2003). *Dovidnyk-poshukivets. Reiestr osib, poviazanykh z vyzvolnoiu borotboiu na terenakh Drohobychchyny. 1939 – 1950 (za arkhivnymi dokumentamy)* [Searcher's Guide. Register of persons connected with the liberation struggle in the Drohobych

region. 1939 – 1950 (based on archival documents)]. T. 6. Toronto; Lviv: Vydavnytstvo «Litopys UPA». [in Ukrainian].

Hrynyk, L., & Batiuk, T. (2024). Realizatsiia operatsii «Zapad» na Drohobychchyni: dokumentalne svidchennia [Implementation of Operation «West» in the Drohobych region: documentary evidence]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 74, 1, 19–38.

Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti [State Archives of Lviv Region – SALR].

Danylenko, V. (2010). *Povoienna Ukraina: narysy sotsialnoi istorii (druha polovyna 1940-kh – seredyna 1950-kh rr.)* [Postwar Ukraine: Essays on Social History (Second Half of the 1940s – Mid-1950s)] (Kn. 2 (3)). Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2009). *Drohobyska okruha OUN: struktura i kerivnyi sklad (1945 – 1952 rr.)* [Drohobych OUN District: Structure and Leadership (1945 – 1952)]. Drohobych: Vymir. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2011). Stvorennia ta diialnist u zakhidnykh oblastiakh URSR radianskykh paramilitarynykh formuvann (1944 – 1954 rr.) [Creation and Activity of Soviet Paramilitary Formations in the Western Regions of the Ukrainian SSR (1944 – 1954)]. *Z arkhiviv VUCHK-HPU-NKVD-KHB*, 2 (37), 47–82. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2015a). Radianski karalno-represyvni orhany: osoblyvosti formuvannia v Karpatskomu krai [Soviet Punitive and Repressive Bodies: Peculiarities of Formation in the Carpathian Region]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 13, 21–45. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2015b). Formy ta zasoby ideolohichnoi roboty radianskoi administratsii spriamovani proty pidpillia u Karpatskomu krai OUN u druhii polovyni 1940-kh rr. [Forms and means of ideological work of the Soviet administration directed against the underground in the Carpathian region of the OUN in the second half of the 1940s] *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia: Istorychni nauky*, 24, 101–107. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2016). *Karpatskyi krai OUN v ukrainskomu vyzzvolnomu rusi (1945 – 1954)* [The Carpathian region of the OUN in the Ukrainian liberation movement (1945 – 1954)]. Drohobych: Posvit. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2017a). Vykorystannia ahenturno-boiovykh hrup u karpatskomu krai OUN (1945–1954) [The use of agent-combat groups in the Carpathian region of the OUN (1945 – 1954)]. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, 30, 209–228. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2017b). Protypovstanska borotba u Karpatskomu krai OUN (1945 – 1954): chekistsko-viiskovi operatsii yak zasib prydushennia ukrainskoho vyzzvolnoho rukhu [Counterinsurgency in the Carpathian Region of the OUN (1945 – 1954): Chekist-Military Operations as a Means of Suppression of the Ukrainian Liberation Movement]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, 49, 46–52. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2017c). Diialnist molodizhnykh natsionalistychnykh orhanizatsii u Drohobychi (1945 – 1952) [Activities of Youth Nationalist Organizations in Drohobych (1945 – 1952)]. *Drohobyskyi kraieznavchyi zbirnyk, spetsvypusk III*, 300–311. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2018). Vykorystannia radianskymy sylovymy orhanamy vnutrishnoi ahentury u borotbi iz ukrainskym vyzzvolnym rukhom na Chernivechchyni (1945 – 1946) [The Use of Internal Agents by Soviet Law Enforcement Agencies in the Fight against the Ukrainian Liberation Movement in the Chernivtsi Region (1945 – 1946)]. *Shkhidnoievropeiskyi istorychnyi visnyk, Spetsialnyi vypusk 3*, 326–337. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2019). Orhanizatsiia borotby represyvno-karalnykh orhaniv

protyukrainsko-ho vyzvolnoho rukhu: nevidomi instruktyvni dokumenty (1945 r.) [Organization of the struggle of the repressive and punitive bodies of the anti-Ukrainian liberation movement: unknown instructional documents (1945)]. *Problemy humanitarnykh nauk. Seriya Istorii*, 1/43, 167–183. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2021). Kadrovyi sklad upravlin NKDB–MDB Drohobyskoi, Zakarpatskoi, Stanislavskoi, Chernivetskoi oblastei URSR (za shtatnymi rozstanovkamy kadriv 1944, 1947, 1950 rr. [Personnel composition of the NKVD–MDB departments of the Drohobych, Transcarpathian, Stanislav, Chernivtsi regions of the Ukrainian SSR (according to the staffing arrangements of 1944, 1947, 1950)]. *Litopys Volyni*, 25, 29–38. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., & Haliv, M. (2009). Stvorennia ta diialnist vynyshchuvalnykh batalioniv v Drohobyskii oblasti (1944 – 1948 rr.) [Creation and activities of extermination battalions in the Drohobych region (1944 – 1948)]. *Ukrainskyi vyzvolnyi rukh*, 13, 195–230. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., & Kantor, N. (2020). Zastosuvannia komprometatsiinykh metodiv borotby radianskoi administratsii proty uchasyntsyv OUN ta UPA: nevidome arkhivne svidchennia [The use of compromising methods of the Soviet administration's struggle against members of the OUN and UPA: unknown archival evidence]. *Rozvytok suchasnoi osvity i nauky: rezultaty, problemy, perspektyvy. Tom VIII: dialoh u rozvytku nauky ta osvity*. Konin – Uzhhorod – Kyiv – Kherson: Posvit. S. 28–32. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., & Mykhats, R. (2020). Nevidomyi dokument pro porushennia sotsialistychnoi zakonnosti pry utverdzheni radianskoi administratsii na zakhidnoukrainskykh zemliakh [An unknown document on the violation of socialist legality during the establishment of Soviet administration in Western Ukrainian lands]. *Problemy humanitarnykh nauk. Seriya Istorii*, 3/45, 186–203. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., & Starka, V. (2022a). «Kolhospane rabstvo»: vprovadzhennia radianskoi modeli silskohospodarskoho vyrobnytstva u zakhidnykh zemliakh Ukrainy (1944 – 1953 rr.) [«Collective Farm Slavery»: Implementation of the Soviet Model of Agricultural Production in the Western Lands of Ukraine (1944 – 1953)]. *Problemy humanitarnykh nauk. Seriya Istorii*, 10/52, 129–144. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., & Starka, V. (2022b). Povsiakdennia teroru: represyvno-deportatsiini zakhody radianskoi vlady na terytorii Shchidnoi Halychyny u 1944 – 1953 rr. [Everyday Terror: Repressive and Deportation Measures of the Soviet Government on the Territory of Eastern Galicia in 1944–1953] *Radianski represii u zakhidnykh oblastiakh Ukrainy (1939 – 1953): istoriia, osobystosti, pamiat : kolektyvna monohrafiia*, (s. 149–166). Riga, Latvia : «Baltija Publishing». [in Ukrainian].

Kentii, A. (1999). *Narys borotby OUN-UPA v Ukraini (1946 – 1956 rr.)* [An Outline of the OUN-UPA Struggle in Ukraine (1946 – 1956)]. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy. [in Ukrainian].

Kyrychuk, Yu. (2003). *Ukrainskyi natsionalnyi rukh 40–50-kh rokiv XX stolittia: ideolohiia ta praktyka* [The Ukrainian National Movement of the 1940s – 1950s: Ideology and Practice]. Lviv : Dobra sprava. [in Ukrainian].

Kohut, A. (2019). Deportatsiina operatsiia «Zakhid» u zhovtni 1947 roku (za dokumentamy Haluzevoho derzhavnoho arkhivu Sluzhby bezpeky Ukrainy) [Deportation Operation «West» in October 1947 (based on documents from the Branch State Archive of the Security Service of Ukraine)]. *Arkhiv Ukrainy*, 4, 118–128. [in Ukrainian].

Kohut, A. (2020). Materialy perliustratsii korespondentsii za 1946 – 1949 roky yak dzherelo dlia doslidzhennia operatsii «Zakhid» (1947) [Materials of the perustration of

correspondence for 1946 – 1949 as a source for the study of Operation «West» (1947)]. *Arkhivy Ukrainy*, 1, 155–172. [in Ukrainian].

Koliastruk, O.A. (2012). Povsiakdenne zhyttia ukrainskoho suspilstva u pershi povoienni roky [Everyday life of Ukrainian society in the first post-war years]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. M. Kotsiubynskoho. Seriiia «Istoriia»*, 20, 131–136. [in Ukrainian].

Makarchuk, S. (2002). Radianski metody borotby z OUN i UPA (za materialamy 1944 – 1945 rr. z Drohobytiskoi ta Lvivskoi oblasti) [Soviet methods of combating the OUN and UPA (based on materials from 1944 – 1945 from Drohobych and Lviv regions)]. *Drohobytiskyi kraieznavchyi zbirnyk. Spetsvypusk*, 65–91. [in Ukrainian].

Marchuk, I. (2009). Likvidatsiia radianskymy karalno-represyvnymy orhanamy Karpatskoho kraiovoho provodu OUN (1945 – 1954) [Liquidation by Soviet punitive and repressive bodies of the Carpathian regional leadership of the OUN (1945 – 1954)]. *Ukrainskyi natsionalizm: istoriia ta idei*, 1, 50–60. [in Ukrainian].

Musiienko, I. V. (2005). Politychni represii komunistychnoho rezhymu na Pivnichnii Bukovyni y Khotynshchyni v 40–50-kh rr. XX st. [Political repressions of the communist regime in Northern Bukovina and Khotyn region in the 40s–50s of the 20th century]: avtoref. dys. kand. ist. nauk: 07.00.01. Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yuriiia Fedkovycha. Chernivtsi. [in Ukrainian].

Musiienko, I. (2000). Politychni represii na Pivdennii Bukovyni ta Khotynshchyni u 1940 – 1941 rr. [Political repressions in Southern Bukovina and Khotyn region in 1940 – 1941]. *Z arkhiviv VUChK-HPU-NKVD-KHB*, 2/4, 472–484. [in Ukrainian].

Naumenko, K. (2009). Karalno-represyвна systema SRSR yak holovnyi instrument radianizatsii Lvivshchyny (1944 – 1953) [The punitive and repressive system of the USSR as the main instrument of the Sovietization of the Lviv region (1944 – 1953)]. *Reabilitovani istoriieiu. U dvadtsiaty semy tomakh. Lvivska oblast*, (kn. 1, s. 596–609). Lviv : Astroliabiiia. [in Ukrainian].

Nikolskyi, V. M. (2003). Represyвна diialnist orhaniv derzhavnoi bezpeky SRSR v Ukraini (kinets 1920-kh – 1950-ti rr.). Istoryko-statystychnе doslidzhennia [Repressive activities of the state security organs of the USSR in Ukraine (late 1920s – 1950s)]: avtoref. dys. doktor. ist. nauk: 07.00.01. Donetskyyi natsionalnyi universytet. Donetsk. [in Ukrainian].

Patryliak, I. (2012). «Vstan i borys! Slukhai i vir...»: ukrainske natsionalistychnе pidpillia ta povstanskyi rukh (1939 – 1960 rr.) [«Stand up and fight! Listen and believe...»: Ukrainian nationalist underground and insurgent movement (1939 – 1960)]. Lviv: Chasopys. [in Ukrainian].

Polikovskiy, M. (1993). Militsiia v mekhanizmi represii proty natsionalno-vyzvolnoho rukhu u povoiennyi chas [The militia in the mechanism of repression against the national liberation movement in the post-war period]. *Viisko Ukrainy*, 5, 120–125. [in Ukrainian].

Polikovskiy, M. (1997). Radianska militsiia v borotbi z ukrainskym pidpilliam na Drohobychchyni (1944 – 1950 rr.) (movoiu dokumentiv) [The Soviet militia in the fight against the Ukrainian underground in the Drohobych region (1944 – 1950) (in the language of documents)]. *Studii politolohichnoho tsentru «Heneza»*, 1, 76–80. [in Ukrainian].

Popp, R. (2002). Ideolohichni tysk i represii shchodo intelihtentsii Lvova (1944 – 1953 rr.) [Ideological pressure and repressions against the intelligentsia of Lviv (1944 – 1953)]. *Drohobytiskyi kraieznavchyi zbirnyk. Spetsvypusk*, 462–473. [in Ukrainian].

Popp, R. (2006). Misto Drohobych u pershi povoienni roky [The city of Drohobych

in the first post-war years]. *Drohobyt'skyi kraieznavchyi zbirnyk*, X, 458–464. [in Ukrainian].

Rusnachenko, A. (2002). *Narod zburenyi: Natsionalno-vyzvolnyi rukh v Ukraini y natsionalni rukhy oporu v Bilorusii, Lytvi, Latvii, Estonii u 1940 – 50-kh rokakh* [The people are agitated: the national liberation movement in Ukraine and national resistance movements in Belarus, Lithuania, Latvia, and Estonia in the 1940s and 1950s]. Kyiv: Universytetske vydavnytstvo «Pulsary». [in Ukrainian].

Senkiv, M. (2000). *Zakhidnoukrainske selo: nasylnytska kolektyvizatsiia 1940-kh rokiv* [Western Ukrainian village: violent collectivization of the 1940s]. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, 7, 488–496. [in Ukrainian].

Futala, V., & Mysiv, L. (2002). *Borotba radianskoi vlady z natsionalno-vyzvolnym rukhom na terytorii Drohobyt'skoi oblasti u 1945 – 1946 rr.* [The struggle of the Soviet authorities against the national liberation movement in the territory of the Drohobych region in 1945 – 1946] *Drohobyt'skyi kraieznavchyi zbirnyk. Spetsvypusk*, 170–181. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2018). Spotting and liquidation of Ukrainian, Polish and Jewish organizations in Drohobych by soviet repressive units (1940). *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi visnyk* [East European Historical Bulletin], 7, 120–150. [in English].

Ilnytskyi, V., & Kantor, N. (2018). Reprisals of the Soviet administration against families of insurgents in Karpatskyi krai of the OUN (1945 – 1954). *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi visnyk* [East European Historical Bulletin], 7, 173–180. [in English].

Стаття надійшла до редакції 12 травня 2025 р.

Стаття рекомендована до публікації 28.11.2025.